Bialystok, den 6. September 1942
Nr. 24

NEUER WEG
Weissruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok

PREIS 20 PF.
Цана 20 фнг.

НОВАЯ ДАРОГА

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Verlag: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437 — Bankkonto Stadtsparkasse 700. Anzeigenpreise: z. Zt. ist die Preisliste 1 gültig.

Беласток
6-га верасьня 1942.

Адрас Рэдакцыі: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437— Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700
Цана абвестак паводле лісты цэнаў 1.

НЕ КАЛІ, А ЯК

Калі 1 верасьня 1939г. загрымелі першыя стрэлы на б. польска-нямецкай граніцы, усім было ясна, што пачынаецца нябывалае ў гісторыі народаў змаганьне, якое агарне ўвесь сьвет.

Толькі людзям палітычна зусім нявырабленым магло здавацца, што канфлікт неяк злёкалізуецца й спакойнае жыцьцё йзноў неўзабаве вернецца...

Мы, Беларусы, прывіталі гэтыя першыя гарматнія стрэлы з вялікай радасьцю й надзеяй. Разбуралі яны тую турму, каторую нам старанна будавалі нашыя заходнія і ўсходнія «апякуны».

Мы ведалі, што надыходзячыя падзеі паставяць перад намі вялікія заданьні да выкананьня, што яны прынясуць нам вельмі многа зьнішчэньня, гора, што яны страсануць усёй нашай нацыянальнай істотай так, як мо' гэтага ніколі ня было, але з гэтым мы гадзіліся, бо было ясным, што толькі пасьля разбурэньня гэтае турмы, мы маглі скіраваць нашае жыцьцё на ўласны, нашымі нацыянальнымі мэтамі дыктаваны, шлях.

Так вялікія пераломныя хвіліны могуць зразжыць і належна выкарыстаць толькі людзі, каторыя маюць ідэю, інакш кажучы, ведаюць, куды яны йдуць.

Хто гэтае ідэі ня мае, жыве з дня на дзень, выбірае такія ходы, каб якнайменш ударыцца, каб як-небудзь ратаваць свой асабісты быт і дачакацца канца буры, той у падобныя мамэнты ёсьць чалвекам, запраўды, няшчасным.

Ходы гэтыя будуць штораз цямнейшымі, вузейшымі. А самае галоўнае, ён ня ведае, куды йдзе, дзе канец і які сэнс, наагул, маюць усе ягоныя цярпеньні. Сучаснае прадстаўляецца яму трагічным, будучыня няпэўнай, безнадзейнай.

Вось-жа нажаль, у гэты пераломны мамэнт у нас ёсьць вельмі многа такіх, каторыя гэтае ідэі ня маюць, або каторыя яшчэ ня могуць поўнасьцю яе ўцяміць.

Гэтых людзей можна адразу пазнаць пасьля мінутнае гутаркі з імі. Ад іх заўсёды пачуеце пытаньне:

— Ах, калі гэта ўсё скончыцца... Так усё надаела...

Мы ня дзівімся, што ім усё надаела. І таму для іх абы канец, абы прыйшло нешто новае, можа яно будзе шчасьлівейшае... Хтось можа будзе такім добрым, такім вялікадумным, што нарэшце дасьць ім так жаданы супакой, ну й, зразумела, чаканы прыпынак. А дзеля таго, што яны ня ведаюць, скуль выйдзе гэтая жаданая здань, дык і страюцца ад усяго быць якнайдалей, каб гэтай здані чымколечы не спракудзіцца...

Бяда для таго грамадзянства, у якім ёсьць многа гэткага роду людзей. Бо ў сучасны мамэнт гэта нішто іншае, як сьмяцьцё, гной, і яны будуць выкарыстаны іншымі толькі, як сьмяцьцё й гной. Кончыліся тыя часы, калі ім «з натуры» павінны былі быць загварантаваны нейкія «натуральныя» правы, як стварэньням, маючым людзкую істоту.

Сяньня кожны Белэрус павінен быць палітыкам прынамся ў тым скромным засягу, каб разумець сэнс пераживаных сьветам, Эўропай і іншым народам, падзеяў. Сяньня нас усіх менш павінна цікавіць пытаньне — **калі** гэта ўсё скончыцца, а толькі **як** усё павінна скончыцца.

Час ведаць, што канец сучаснае вайны **павінен** прынесьці й нам перамогу, г. зн. зьдзейсьненьне нашых нацыянальных мэтаў. Бо калі гэтага ня будзе, дык ніякая здань нас не ратуе. Калі перамогуць нашыя ворагі, дык мы ня то што ня будзем мець якіхсь «само-праз сябе» зразумелых правоў на йснаваньне, але будзем проста фізычна зьнішчаны. Ворагам нашым патрэбная наша зямля, а ня мы. Уся бальшавіцка-жыдоўская практыка праз увесь час, а польская ў апошніх гадох, выразна ўжо імкнуліся да гэтае мэты. Чаго-ж можна было-б чакаць ад іх **цяпер** у тым непраўдападобным прыпадку, калі-б яны да нас вярнуліся?

Вось чаму Беларус — ныцік, або эгаісты, сяньня ёсьць мімаволі ціхім супольнікам польскіх, або бальшавіцкіх цёмных сілаў. Апошнім ідзе, галоўна, аб тое, каб гэткіх людзей між намі было якнайбольш.

Але мы павінны гэта папярэдзіць. Кожны з нас павінен знайсьці, або вырабіць у сабе даволі палітычнае інтэлігэнцыі, каб на пытаньне свайго цёмнага родзіча — калі гэта ўсё скончыцца, умеў адказаць: — гэта няважна, калі вайна скончыцца: важна, што яна **павінна** для нас скончыцца памысна.

М. Ш.
(«Раніца»)

ВАЙНА

Нямецкая афэнзыва на паўдзённым адрэзку ўсходняга фронту разгортваецца далей, ня гледзячы на распачлівы супраціў ворага. На Каўказе здабыты ў далейшым наступе важныя горскія пазыцыі, якія вораг заўзята бараніў. Нямецкія й саюзьніцкія войскі праламілі на цэлым радзе адрэзкаў варожыя пазыцыі. Расьсеяныя ў горах варожыя вайсковыя групы зьнішчаны. Нямецкія й саюзьніцкія войскі прасоўваюцца ў напрамку Новаарсійска, у цэнтральны Каўказ і на паўночны ўсход ад яго. На поўдні ніжняе Кубані нямецкія й румынскія войскі ў праводжанай далей атацы выціснулі ворага да берагоў Чорнага мора. Горад і порт Анапа здабыты. Нямецкія хуткабежныя лодкі заатакавалі караван караблёў у Чорным моры й затапілі некалькі караблёў, разам у 4500 БРТ.

У стэпах Калмыкіі нямецкія войскі пераможна йдуць наперад.

Вялікія баі адбываюцца каля Сталінграду. На захад ад Сталінграду бальшавікі праводзілі распачлівыя контр-атакі супроць высунутых далёка наперад нямецкіх атакуючых часьцей. Пры выдатным удзеле лятунства ўсе контр-атакі былі адбіты, пры гэтым вораг страціў шмат танкаў. Нямецкія войскі прадаўжаюць штурм на моцна выбудаваныя варожыя ўмацаваньні. Удзень і ўначы лятунства бамбардуе тылавыя камунікацыйныя лініі, зьнішчана шмат жалезных дарог. На Волзе спалены цэлы рад наліўных і 12 фрахтовых караблёў. На поўдзень ад Сталінграду нямецкія войскі праламілі варожыя пазыцыі й разьбілі моцныя варожыя сілы. 31 жніўня нямецкія войскі знаходзіліся ў 25 кілямэтрах ад гораду. Пяхотныя й зматарызаваныя часьці прабіваюцца далей у варожыя пазыцыі. У сьмелай атацы здабыта пануючая вышыня недалёка ад гораду. Зьнішчаны панцырны цягнік. Горад гарыць. Лятунства ўдзень і ўначы праводзіць атакі на Сталінград і лётнішчы на

«Горад, які носіць маё імя, ня можа ніколі трапіць у рукі ворага» — гэтак казаліс сказаў Сталін на адным сходзе ў бальшавіцкай ваеннай школе каля Сталінграду. Сталін страціў-бы зусім свой аўтарытэт, калі-б горад быў здабыты. Сталінград — гэта ключ да поўдня, а нават усяго Савецкага Саюзу, ня кажучы ўжо аб яго чыста ваенным і прамысловым значэньні. Таму Сталін безаглядна кідае сюды ўсе рэзэрвы й выдае загады — не адступаць. Бліжэйшыя дні, аднак, вырашаць лёс Сталінграду, колькі-б гэтых загадаў Сталін ня пісаў.

Бальшавікі ўсьцяж праводзяць атакі на сярэднім адрэзку фронту, на паўдзённы захад ад Калугі і каля Ржэва. Гэтымі атакамі яны хочуць перадусім адцяжыць паўдзённы фронт. Нямецкія войскі пераходзяць у контр-атакі й адбіваюць усе спробы ворага з крывавым для яго стратамі. На паўночны захад ад Мэдыну ў сьмелай атацы бальшавікі былі выкінуты з пазыцыяў. У аднэй атацы саветы страцілі 111 танкаў, з іх 91 было зьнішчана толькі на адрэзку аднае дывізыі. Спробы ворага прарваць фронт каля Ржэва пасьля месячных баёў скончыліся разьбіцьцём ворага. Ад 30 ліпеня на гэтым адрэзку фронту зьбіта 1.572 савецкія танкі і 547 самалётаў, прычым за гэты час згінула толькі 25 нямецкіх самалётаў.

Перад Ленінградам адбываліся мясцовыя ваенныя дзеяньні. Адзін нямецкі аддзел зьнішчыў 41 варожае баявое становішча.

У баёх на ўсходнім фронце выдатны ўдзел прыймае нямецкае лятунства. Гэтак, 25 і 26 жніўня ганчакі й процілятунская артылерыя зьбілі 153 савецкія самалёты, чатыры зьнішчана на зямлі. Нямецкія страты складаюць толькі 9 самалётаў. Ад 1-га да 28-га жніўня ўключна саветы страцілі 2.686 самалётаў.

29-га жніўня маёр Голлёб, камандзір эскадры нямецкіх ганчаноў, асягнуў на ўсходнім фронце 150 паветраную перамогу.

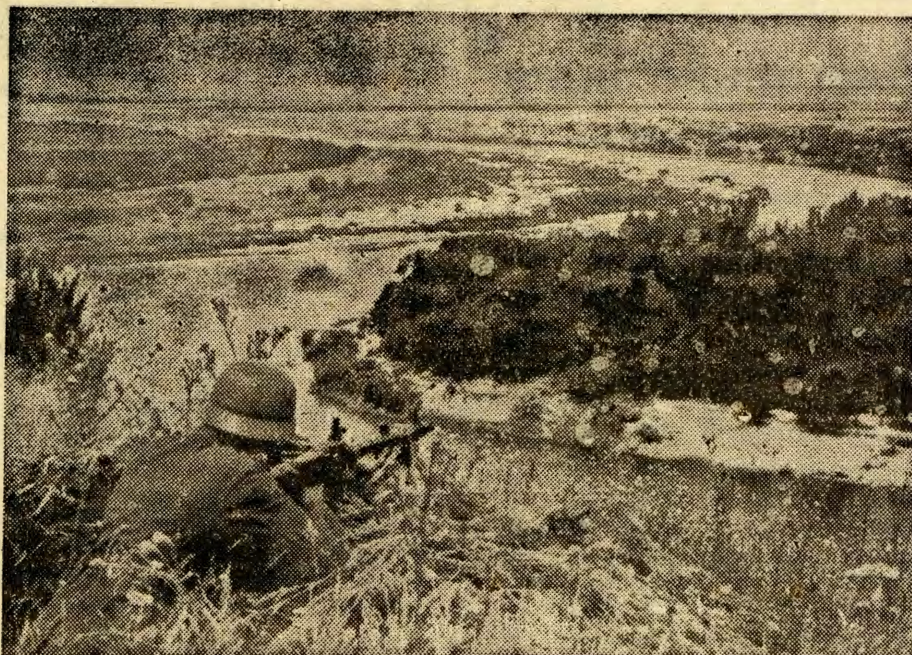
У Эгіпце праводзілася ажыўленая разьведвальная й артылерыйская дзейнасьць з абодвух бакоў. Лёгкія нямецкія самалёты скуткоўна атакавалі скупленьні самаходаў і артылерыйскія становішчы брытанцаў. Моцныя злучэньні лятунства бамбардавалі лётнішчы на поўдзень ад Александрыі бомбамі цяжкога калібру. На лётнішчах паўсталі вялікія пажары.

Як паведамлялася ў надзвычайным камунікаце, нямецкія падводныя лодкі ў апошнім тыдні ізноў нанесьлі цяжкія ўдары варожаму суднаходзтву. У Атлянтыцы, Караібскім моры й перад Заходняй Афрыкай, ня гледзячы на моцную абарону, затоплена 30 караблёў у 181.000 БРТ. Пяць далейшых караблёў старпэдавана.

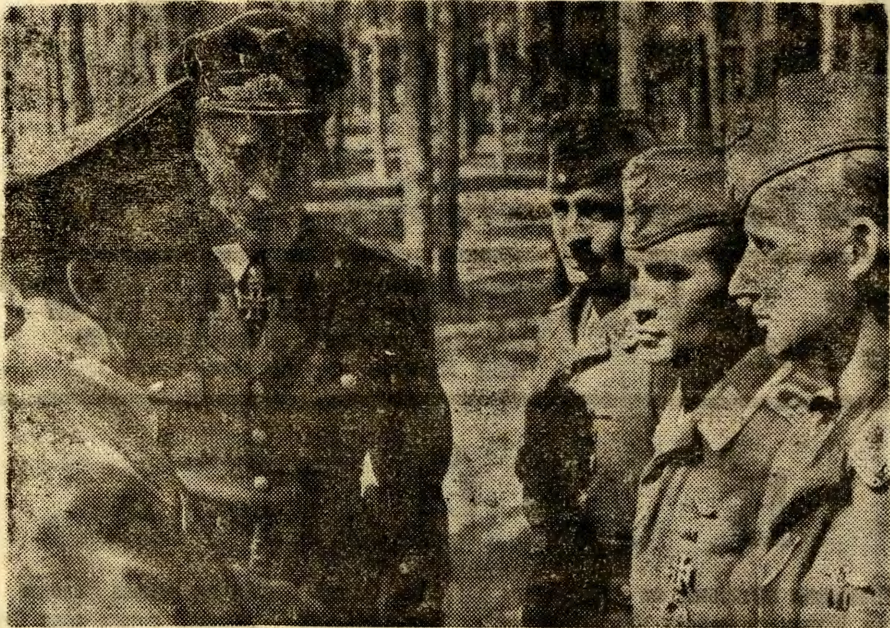
Варожае суднаходзтва ў жніўні месяцы страціла, такім чынам, 125 караблёў, разам у 808.100 БРТ. 35 караблёў у 200.000 БРТ. было старпэдавана або пашкоджана мэтна скінутымі бомбамі.

Нямецкае лятунства бязупынна праводзіла атакі на ваенна-важныя ўладжаньні ў Англіі.

ВОРАГ НЯ ЗЬБЛІЖЫЦЦА!

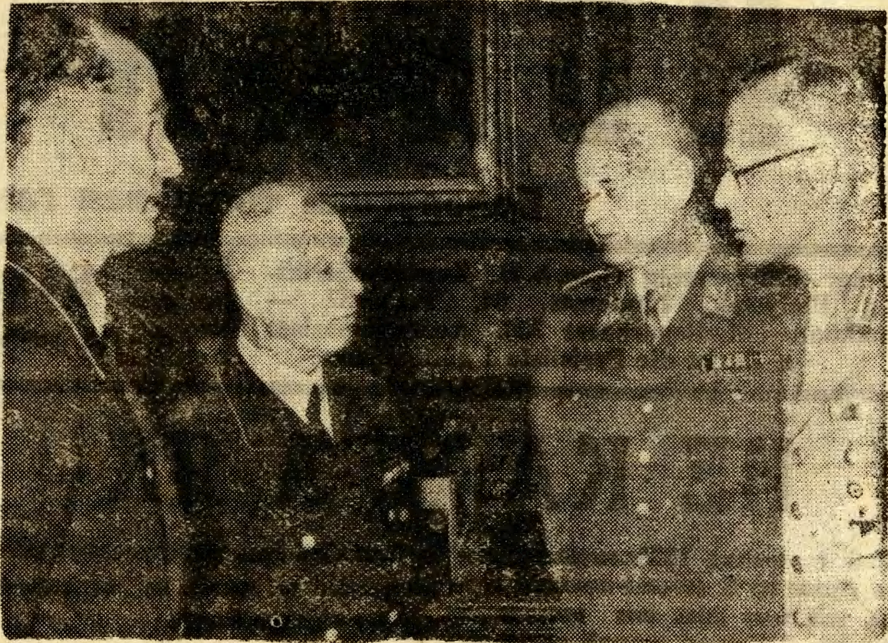
КАПІТАН БАУМБАХ З СВАІМ ЭКІПАЖАМ У ГАЛОЎНАЙ КВАТЭРЫ ФЮРЭРА.

Фюрэр уручыў у сваёй Галоўнай Кватэры Дубовы Лісток з мячом да Рыцарскага Крыжа Жалезнага Крыжа капітану Баумбаху. Капітан Баумбах, які, як першы баявы пілёт, атрымаў гэтую высокую адзнаку, мэльдуе Фюрэру свой экіпаж: (злева) старшага фэльдфэбэля Ціса, старшага фэльдфэбэля Браўна і падафіцэра Баэрвальда. Фюрэр абдарыў іх Нямецкім Крыжам у золаце.

Здымак Гофман.

НОВЫ РАЙХСМІНІСТАР ЮСТЫЦЫІ Д-р ТІРАК ПЕРАЙМАЕ УРАДОВАЕ СТАНОВІШЧА.

У Бэрліне адбыўся ўрачысты акт уводзін на ўрадовае становішча новага Райхсміністра юстыцыі Др. Тірака. Акт адбыўся ў прысутнасьці дзяржаўнага сакратара прафэсара Др. Шлегельбэргэра. На здымку бачым (злева на права): Прэзыдэнта Народнага Трыбуналу Дзяржаўнага Сакратара Др. Фрайслера, Дзяржаўнага Сакратара Др. Шлегельбэргэра, Райхсміністра юстыцыі Др. Тірака і Дзяржаўнага Сакратара Др. Ротэнбэргера.

Цень Каўказу над Іранам

Іран павінен падтрымліваць англійска-савецкую барацьбу; Іран павінен даць чужому войску збожжа, якое патрэбна насельніцтву; Іран павінен галадаць і плаціць, каб англійскія насільнікі маглі жыць; Іран павінен цяпер нават крывавіцца і даць свае войскі алянтам. Іран павінен... гэта вось тон усіх гутарак, якія вядуць англійска-савецкія палітыкі з іранскім урадам ад побыту Чэрчыля на Блізкім Усходзе. Гэтую песьню яны сьпяваюць штодня. А тымчасам Іран чакае таго дня, калі зьнікнуць, урэшце, гэтыя няпрошаныя госьці. У англійска-савецкім лягеры запанаваў страшэнны перапалох пасьля таго, як на найвышэйшай вяршыне Каўказу горда рэе нямецкі баявы сьцяг.

Чэрчыль, варочаючыся з Масквы, затрымаўся на Блізкім Усходзе. Ужо тады хадзілі чуткі, што Лёндан пад націскам Масквы пачне рэарганізаваць гэтыя абшары для ваенных мэтаў. А ўсё дзеля таго, каб зрабіць, прынамся, навонкі від, што дамаганьні Сталіна зарганізаваць адцягваючую акцыю выконваюцца і ў гэтых краёх. Англійская прэса пачала раптам высоўваць на першы плян праблему Блізкага Ўсходу. Адстаўка Аўшынліка з становішча галоўнакамандуючага усіх войскаў на Блізкім Усходзе ацэньвалася, як пачатак «вялікіх справаў». Вызначэньне Александра яшчэ больш давала ходу для розных газэтнае чаўпні, што вось, маўляў, тут вядзецца падрыхтоўка не толькі да афэнзывы ў Эгіпце, не наагул узмацоўваецца абарона і супроць Роммэля і супроць Індыі.

А цяпер да гэтых перагрупіровак дабавілася яшчэ адна «красачка». Гэнэрал Вільсон, які «праславіўся» сваімі ўцёкамі з Грэцыі, цяпер вызначаны найвышэйшым камандуючым у Іраку і Іране. І зноў цяпер англійская прэса можа пісаць без канца... — Ага! крычаць цяпер Лёнданскія газэты — вось дзе таямніца Маскоўскае канфэрэнцыі. Цяпер баявы дух плютакрацыі пакажа сябе. Куды цяпер кінуцца? Адны пішуць, што цяпер, пэўне-ж, Роммэля выкінуць з Афрыкі, другія зноў думаюць, што тут, відаць, створыцца англійска-амэрыканскі Каўказскі фронт, якога дамагаўся Сталін, а трэція лічаць, што вызначэньне Вільсона мае на мэце прыкрываць тылы Вавэля, каб ён мог сканцэнтраваць усе свае сілы супроць японцаў на граніцы Бурмы.

Ці можа англійска-амэрыканскае насельніцтва з усе гэтае балбатаніны ясна прадставіць сабе палажэньне справаў, вельмі сумліўна. Дый гэта й не зьяўляецца, урэшце, заданьнем брытанскае прапаганды, ёй важна, як кажуць, замыліць вочы маскоўцам. Бо ці-ж могуць англійцы адцяжыць хоць чым-небудзь савецкі фронт. Чэрчыль, як і Аўшынлік ці Александар, а цяпер і Вільсон, за надта добра ведаюць, што ў іх ледзь хапае сілы хоць неяк супрацьдзеяць Роммэлю. Яны таксама добра ведаюць і аб тым, колькі трэба войска для здушваньня паўстаньняў у Іране і Іраку проціў англійска-савецкага паняволеньня. Няма, урэшце, войска, каб усюды яго хапала. У Маскве якраз Чэрчыль даведаўся, што караван караблёў, прызначаны для «адцяжэньня» фронту, пайшоў на дно ў Міжземным моры. Падмацаваньня няма! Усе надзеі разьляцеліся й расьсеяліся...

Але Англія нават і ад Пэрсыі дамагаецца, каб яна дала ваеннае падтрыманьне, каб пэрсідзкія салдаты ваявалі за сваіх насільнікаў — англійцаў. Усё гэта найлепш сьведчыць аб ваеннай слабасьці Англіі на Блізкім Усходзе. У сапраўднасьці ўсе гэтыя «клічы аб афэнзыве» ў англійскай прэсе маюць адну мэту — перакрычаць трывогу, якую выклікалі нямецкія посьпехі. Цень Каўказу ўпаў на Блізкі Усход. А вядома, калі хтось у страху, то крык памагае й супакаівае. Вось і пішуць, колькі могуць. Папера ўсё сьцерпіць — кажуць.

Змаганьне Індыі за волю

З усіх куткоў Індыі даходзяць весткі аб крывавых сутычках паміж паліцыяй і дэманстрантамі. Гэтак у Бамбэі ўзьніклі крывавыя разрухі паміж 3000-ым натоўпам дэманстрантаў і паліцыяй. Паліцыя страляла ў індусаў. Ёсьць забітыя й раненыя. Забітыя былі і ў часе дэманстрацыяў у Горахпурскай акрузе, Агаг'ягапут, правінцыі Бамбэю. Дэманстранты часта атакуюць паліцыю й урадовыя будынкі. У Калькуце ўзьніклі разрухі бастуючых рабочых. 50.000 рабочых пакінулі свае прадпрыемствы. У дэманстрацыях прымаюць актыўны ўдзел індускія студэнты. Войска страляла ў натоўп.

Сталінград у вагні.

Бітва за Волгу ў разгары. Лёндан дрыжыць. Надарэмны ганзўр на Блізкім Усходзе.

Як мы ўжо пісалі, у мінулым тыдні пачаліся цяжкія налёты нямецкіх бамбардыроўшчыкаў й штукасаў на прамысловыя й ваенныя ўладжаньні Сталінграду. Гэтыя налёты трываюць бязупынна і выклікалі напросту страшэннае спусташэньне. Ужо пасьля першых налётаў узьніклі шырокія пажары, якія ў далейшым прынялі катастрафальныя размеры. У кароткіх прамежках часу чутны страшэнныя ўзрывы, якія патрасаюць зямлю. Сталінград гарыць! У Лёндане б'юць трывогу й з вялізарным напружаньнем сочаць за гэтай бітвай ,якая будзе рашаючай для Савецкага Саюзу.

Ужо напярэдадні першых нямецкіх налётаў на Сталінград з Масквы перадавалі адно за другім трывожныя паведамленьні: здавалася, што Крэмль зусім ужо не паддае цэнзуры тое, што гаворыцца ў Маскоўскім радыё. Паведамлялася аб праніклівенні нямецкіх танкаў і нямецкай пяхоты ў важныя пункты савецкае абароннае сыстэмы, асабліва з поўдня. У іншых камунікатах галасілі а бязупынным пякельным артылерыйскім вагні, які не даваляў саветам адвесьці дух. Далей у перапалоху гаварылася аб тым, што ў бітву кідаюцца ўсьцяж новыя сьвежыя нямецкія войскі й танкавыя часьці, тады як на савецкім баку нехапае падведзеных рэзэрваў, каб стрымаць страшэнны нямецкі штурм. «Найвялікшая й найважнійшая бітва гэтае вайны разыгрываецца над Волгай! Савецкаму Саюзу награжае, што ён будзе разьдзелены на дзьве часткі! Калі немцы апынуцца над Волгай, то яны будуць мець такую самую ахову, якую дае ім праліў, які аддзяляе Англію ад Нямеччыны!» Гэтак і падобна гучэлі трывожныя галасы з варожага лягеру.

А адначасова ў Лёндане мусілі прызнаць, што бітва на Каўказе прыняла для саветаў ня менш некарысны абарот, як і перад Сталінградам. Там напросту ня могуць уявіць, як маглі немцы здабыць гэткія страшэнныя абрывы й недаступныя праходы. Як вынік гэтых падзеяў, цяпер нязвычайна шмат дыскутуюць і гавораць аб справах Блізкага Ўсходу. Адначасова Чэрчыль прабуе ўсімі спосабамі ўпэхнуць Эгіпет у вайну й іншыя паняволеныя народы гэтага абшару змусіць да ўдзелу ў вайне.

Вялікія ваенныя падзеі, якія нават з варожага боку лічаць найбольш вырашаючымі ўва ўсёй гэтай вайне, змусілі плютакратаў да жалюгодных натугаў, каб адвярнуць увагу ў другі бок. Якраз цяпер Чэрчыль апублікаваў свае прамовы, якія ён меў у Каіры ў часе свайго павароту з Масквы. Ён гаварыў аб тым, што «палажэньне аліянтаў у гэтай вайне яшчэ ніколі ня было гэтак спрыяючым і што яно прарочыць вялікія падзеі...» Дзяржавы восі маюць быць у 1943 г. выціснуты з Афрыкі, а тады надыйдзе мамэнт для рашаючае афэнзывы супроць Італіі, бо Нямеччына, маўляў, будзе занята «другім фронтам» у Эўропе. Гэтая нічым не абаснаваная ўпэўненасьць перамогі знаходзіць сваё яскравае выясьненьне ў Лёнданскіх камунікатах, паводле якіх англійскія гэнэралы й палітыкі зноў прабуюць канчаткова ўцягнуць Эгіпет у вайну, каб узмацаваць ваенную сілу на Блізкім Усходзе. Гэтыя высілкі робяцца бязупынна ўва ўсіх краёх гэтага абшару. Сілай і абяцанкамі робіцца націск на насельніцтва, каб яго змусіць да ваенае работы для Англіі. Усё гэта робіцца пад дзеяньнем жудасных удараў у бітвах каля Сталінграду і на Каўказе і выглядае так, як-быццам пабітыя размахвалі кулакамі.

З УСЯГО СЬВЕТУ

Паводле справаздачы міністэрства гандлю ў Вашынгтоне, у другім квартале 1942 году Злучаныя Штаты выдалі на вайну 31 працэнт народных даходаў.

Паміж Англіяй і Злучанымі Штатамі гэтымі днямі будзе падпісана новая ўмова аб пазычцы й арэндзе. Падрыхтоўваецца таксама новая пазычкова-арэндная ўмова для Аўстраліі і Новай Зэляндыі.

Нядаўна закончаны ў Будапэшце ваенны Міжнародны Кірмаш наведала на працягу 10 дзён звыш мільёна людзей. На выстаўцы заключаны цэлы рад гандлёвых умоваў.

У Бразыліі на ўсім паўночным узьбярэжжы ўведзена сталае запямненьне.

У Палестыне паміж брытанскай паліцыяй і арабскімі сялянамі ўзьніклі ў апошнім часе зноў шматлікія крывавы сутычкі.

Нядаўна ў Паўдзённым Пэру адбылося землетрасеньне. У месьце Нацоэ ў выніку землетрасеньня зьнішчана 1/3 дамоў. У горадзе Пальпа зьнішчана 18 дамоў. Ёсьць забітыя й раненыя.

Сталінград эвакуюецца!

Спробы Маскоўскае прапаганды замаўчываць нямецкія посьпехі каля Сталінграду, або прадстаўляць палажэньне інакш, надоўга трывалі. Цяпер бальшавікі змушаны прызнаць тэрытарыяльныя здабычы немцаў і праламленьне абаронных пазыцыяў каля самага гораду. Праўды ніяк не схаваеш! Цяпер з Масквы гавораць крыху яснейй, бо бальшавікі чуюць бязвыхаднае палажэньне.

У Англіі лічаць, што ўсе прадпрыйманыя атакі бальшавікоў на сярэднім фронце ня мелі ніякага посьпеху й ні ў чым не адцяжылі фронт каля Сталінграду.

Агенцтва Экстшанж у камунікаце з Масквы паведамляе: «На Сталінградзкім фронце нямецкія танкавыя часьці ўварваліся ў савецкія абаронныя лініі. На жалезнадарожным насьпе на поўдзень гораду палажэньне вельмі паважнае. Нямецкія войскі могуць кожную хвіліну ўвайсьці ў горад». Агенцтва паведамляе далей, што цывільнае насельніцтва Сталінграду эвакуюецца. Ужо раней падаваліся весткі, што большая частка насельніцтва ўжо пакінула горад, бо вялікія пажары рабілі ў ім немагчымым далейшы побыт..

Падзеі у Індыі

Згодна з паведамленьнем з Індыі, Гандзі выслаў з вастрогу ліст да брытыйскага віцэкараля лёрда Лінліггоу, у якім ён яшчэ раз прадстаўляе палітыку кангрэсу.

Рэйтэр паведамляе з Бамбэю, што дачка аднаго індускага мільянэра і фабрыканта з Ахметабаду ў суботу была арыштавана на падставе уставы аб «абароне Індыі». З Цуттак паведамляюць, што тут арыштаваны таксама арганізацыйны кіраўнік агульнаіндускай сацыяльнай партыі. Згодна з паведамленьнем паўночна-амэрыканскай інфармацыі службы газэта Гандзі ў Індыі забаронена ангельцамі, бо яна друкавала артыкулы аб «руху цывільнай непаслухмянасьці».

Недалёка ад Сгагабаду, у 60 мілях на паўночны-захад ад Люкноу, быў арыштаваны ангельскай паліцыяй правадыр нацыяналістаў Сагід Алі разам з сваім асыстэнтам. Яны абодва хаваліся з іншымі сваімі прыхільнікамі ў горах каля Сгагабаду.

Бразылія абвесьціла вайну дзяржавам восі

БЭРЛІН. Бразылія пад паўночна-амэрыканскім націскам ужо ў студзені гэтага году парвала дыпляматычныя адносіны з дзяржавамі Восі. Над новай амэрыканскай прэсыяй бразылійскі ўрад абвесьціў фармальную вайну Нямеччыне і Італіі. Бразылія ўжо і да гэтага часу ва ўсіх вымогах падпарадкавалася паўночна-амэрыканскаму кіраўніцтву вайны, так што фармальнае абвешчаньне вайны ня мае ніякага значэньня.

ТЭМРУК

У папярэднім нумары «Новай Дарогі» мы паведамлялі, што нямецкія войскі здабылі горад Тэмрук, каля ўтоку ракі Кубані. Падаем кароткую запемку аб гэтым горадзе.

Горад Тэмрук зьяўляецца найважнейшым местам на Таманскім паўвостраве. Ён знаходзіцца каля ўтоку ракі Кубані ў тэй якраз мясцовасьці, якая зусім падобна да Керчанскага паўвострава й аддзяляе Азоўскае мора ад Чорнага.

Пры ўтоку Кубані творыцца дэльта. Адзін з многіх рукавоў гэтае найважнейшае ракі паўночнага Каўказу плыве на поўнач у Азоўскае мора, творачы невялікі затокі. На натуральным канале, які злучае абедзьве найважнейшыя затокі, ляжыць горад Тэмрук. Гэта была калісь звычайная вёска Кубанскіх казакоў, пазьней даволі значны порт. У Тэмруку і распаложаным далей на захадзе порце Таманская ладуецца на параходы збожжа з урадлівага Кубані. Яно перагружаецца яшчэ ў Феадосіі й Новарасійску, скуль ужо экспартуецца на акіянскіх караблёх.

Мясцовасьць навакол Тэмрука лясістая, прыцятая вазёрамі, балотамі і рэчкамі. Для ваенных апэрацыяў мясцовасьць гэтая вельмі цяжкая й нявыгодная.

У старадаўныя часы тут існаваў грэцкі горад Панагорыя, у сярэднявеччы — расейскі горад Тмутаракань. Пасьля мангольскае навалы гэтая мясьціна была вялікі амаль бязлюдная і толькі ў апошніх дзесяцігодзьдзях суднаходзтва, рыбацтва й шматлікія крыніцы нафты сьцягнулі сюды шмат людзей, якія знайшлі тут сабе працу. Хоць тут ёсьць вельмі лячнічая вулканічная гразь, аднак з увагі на нездаровы клімат курортаў тут няма.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЬЦЯ

Новая ахвяра бальшавіцкага бандытызму.

3 жніўня г. г. у Мядзельскім раёне, у часе споўненьня сваіх службовых абавязкаў замардованы бальшавіцкімі бандытамі малады беларускі інж. аграном Лявон Бяляўскі.

Сьв. п. Лявон Бяляўскі радзіўся ў 1915 годзе ў Смаргонях. Скончыў Дух. Сэмінарыю ў Вільні Там-жа скончыў Агранамічны Аддзел Віленскага Унівэрсытэту. Быў якісь час настаўнікам у Вялейскай школе і адначасна кіраўніком школьнага камітэту БНС у Вялейцы.

Чэсьць Ягонай памяці!

Смаленск.

Як падае «Беларуская газэта», ваенныя улады прыступілі да арганізацыі Смаленскае акругі, што даверана беларускім нацыянальным сілам.

Нарада аграномаў. Адбылася нарада аграномаў Смаленскага раёну, на якой былі прыняты шэраг важных для сельскае гаспадаркі пастановаў. Пастаноўлена, між іншым, сёлетні засеў павялічыць на 25%.

Баранавічы.

Беларуская мова ў касьцёлах. На заходы беларускага жыхарства ў Баранавіцкіх касьцёлах уведзена беларуская мова. Ужо 19 ліпеня ў адным з мясцовых касьцёлаў, побач з літургічнай лацінай, былі выканаваны песьні ў беларускай мове. 26 ліпеня ў Крошынскім касьцеле песьні пяяліся ў роднай мове, а таксама сьвятар зрабіў казаньне ў беларускай мове. Увядзеньне ў касьцёлах беларускае мовы прынята жыхарствам Баранавічаў з вялікай радасьцю.

Вілейка.

Другі паліцэйскі курс. Нядаўна ў Вілейцы распачаўся другі паліцэйскі курс, на які зьехалася шмат беларускіх паліцыянтаў з усіх куткоў Вілейскай і суседніх акругаў.

Даклад гр. д-р А. Ермачэнкі ў Бэрліне

У часе свайго нядаўнага побыту ў Бэрліне д-р Я. Ермачэнка, дарадчык у беларускіх справах пры гэнэральным Камісары Беларусі, прачытаў даклад для беларусаў у Бэрліне, у якім ён прадставіў вынікі дасюлешняе арганізацыйнае працы ў Беларусі. Д-р Ермачэнка заклікаў усіх беларусаў у Нямеччыне паехаць на Бацькаўшчыну й прыняць актыўны ўдзел у беларускім будаўніцтве. Дзякуючы д-ру Ермачэнку за даклад, гр. Грынкевіч запэўніў, што ўсе Беларусы ў Нямеччыне «гатовы кожнае хвіліны аддаць усе свае сілы на служэньне Бацькаўшчыне й вярнуцца дамоў», але апошняе не залежыць ад іх волі. Д-р Ермачэнка абяцаў зрабіць усё магчымае перад адпаведнымі дзейнікамі, каб гэтую справу карысна ўладзіць.

Беласток.

Беларускі дзіцячы тэатр. Жаночая сэкцыя пры Беларускім Камітэце ў Беластоку пачала працу над арганізацыяй Беларускага Дзіцячага Тэатру. Ужо ёсьць даволі багаты рэквізыт. Вядзецца падбор дзяцей-артыстаў.

„НОВЫ ШЛЯХ"

Перад намі першыя нумары прыгожага ілюстраванага часапісу «Новы Шлях». Здаецца, мы яшчэ ня мелі такога, сапраўды паэўрапэйску выдаванага, часапісу... Трэба з прыемнасьцю сьцьвердзіць, што рэдакцыя часапісу дакладае шмат працы, каб часапіс быў цікавы й прыгожы: яна выказала выдавецкі й рэдакцыйны талент. Матарыял уложаны гэтак, што ўсё дапасавана, усё эстэтычна й прыгожа выглядае. Часапіс, так сказаць, нагляднa інфармуе чытача перадусім аб сучасных падзеях і выводзіць яго «на шырокі сьвет». У кожным нумары ёсьць і беларускі зьмест. Гэтак маем зьвесткі аб Менску, аб Залатым веку, аб беларускім мастаку Міровічу і г. д. Акрамя таго, ёсьць артыкулы палітычна-грамадзкага зьместу. Трэба толькі пажадаць далейшых посьпехаў рэдакцыі «Новага Шляху» і як найбольшага пашырэньня яго ў Беларусі. Адрас рэдакцыі:

Deutsche Dienstpost Ostland—Riga, Verlag „Novy Slach", Adolf Hitlerstr., 7.

Да гісторыі працы над беларускай песьняй

На працягу XIX сталецьця і да сусьветнае вайны з нашай музычнай скарбніцы чэрпалі натхненьне і багата карысталіся прадстаўнікі польскае і расейскае музычнае культуры — Манюшко, Карловіч, Глінка і др.

Толькі на пачатку XX стагодзьдзя пачынаюцца спробы мастацкае апрацоўкі нашых песень, як самастойнае беларускае народнае творчасьці. У гэтым апошнім сэнсе зьвярнуў увагу на беларускую «эгзотыку» у Расеі Славянскі. Ён атрымліваў авацыі, між іншым, і за нашыя песьні — «Ці ня дудка мая», «Чалавек жонку б'е, біцца» і «Чаму мне ня пець». Затым зьяўляецца беларуская опэра Марыі Кімонт «Залёты» на словы Дуніна-Марцінкевіча і аркестровая сюіта Людоміра Рагоўскага, напісаная ім на беларускія матывы.

У 1910 годзе ў Вільні творыцца першы беларускі хор над кіраўніцтвам кампазытара Л. Рагоўскага, які ставіць на канцэртах свае аранжамэнты беларускіх песень.

Побач з гэтым ішла праца па зьбіраньню беларускае песеннае творчасьці. Амаль выцарпаны этнографамі слоўны матарыял да беларускіх мэлёдый. Толькі этнографы, якія працуюць у гэтым часе над вывучэньнем беларускае культуры, вельмі мала месца вызначаюць вывучэньню народных мэлёдый і музыкі. Спатыкаем беларускія народныя мэлёдыі ў зборніках толькі ў Шэйна, Раманава, Зінаіды Радчанка і Грыневіча, агулам каля 300 мэлёдый. Як на багтую беларускую творчасьць было надта мала.

Беларуская народная песьня — аснова для разьвіцьця беларускае музыкі — адзначаецца задушэўнай мэлёдыйнасьцю і высокай паэзіяй.

Стварыць такую песьню мог толькі народ з вынятковай сілай прыроджанае музычнае здольнасьці. Толькі-ж гэтыя самы народ у поры разьвіцьця агульна-эўрапэйскае музыкі XVIII—XIX ст. не стварыў свабоднае мастацка музычнае літаратуры, якая была-бы роўна багатая з яго музычнай стыхіяй, — не стварыў таму, бо знаходзіўся ў поўнявольніцкім стане, быў пазбаўлены свае інтэлігэнцыі, нагэй быў зусім адсунуты «старэйшымі братамі» ад палітычнага і культурнага жыцьця, ведаў толькі такія дабрадзействы, як няволя, уціск і эксплёатацыя. Ня глядзячы, аднак, на такую «шчырую апеку», беларускі народ здолеў у песьнях захаваць глыбокую нацыянальную сьведамасьць. На гэткай ніве пасьля буйна закалосіць вызвольна-адраджэнскія ідэалы.

Буйны рост нацыянальнае сьведамасьці пасьля сусьветнае вайны 1914—18 г. выклікаў да жыцьця каля дзесятку сярэдніх школаў і такія масавыя культурна-асьветныя арганізацыі, як Таварыства Беларускае Школы і Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры. Кожная такая культурна-асьветная установа вядзе працу над тварэньнем беларускіх народных хораў і аркестраў.

Такі буйны рост культурна-музычнага жыцьця стварыў патрэбу новых і новых аранжамэнтаў народнай песьні. «Лірнік» Тэрраўскага ня мог задаволіць тых хораў, які паўставалі па вёсках і мястэчках. Надта прымітыўны спосаб апрацаваньня народных песьняў Тэрраўскім часта з памылкамі проці гармоніі і чужымі для нашае песьні прыёмамі, робіць яго працу нялёгкай для хору. Трэба было думаць аб новых творах, дзе было-б болей сьвежасьці, а спосаб апрацоўкі вырастаў-бы з самых песьняў. На пэўны час узяўся за працу праф. Галкоўскі, які часта даваў творы высокай мастацкай вартасьці.

Прыход праф. Галкоўскага ў беларускую музыку быў вельмі карысны: ён адразу вывеў песьню нашу з рамак прымітыву. Першыя-ж гарманізацыі яго яшчэ ў 1928 г. ўнясьлі сьвежасьць і высокі артызм.

Па-за Галкоўскім у Вільні працаваў над нашаю песьняю здольны арганізатар харавога сьпеву і кампазытар Т. Уладзімірскі, які зрабіў 11 аранжамэнтаў для мяшанага хору, толькі передчасная раптоўная сьмерць у 1934 годзе спыніла яго далейшую працу.

Адначасна ў Варшаве працуе у тэй-жа галіне праф. Казура, толькі апранае беларускую музыку ў польскую слоўную вопратку.

Далей над народнай песьняй працуе ма-

Адраджэнскі рух у Горадзеншчыне

Горадня ўважаецца за адзін з найстарэйшых цэнтраў беларускага адраджэнскага руху. І зусім слушна. Яшчэ падчас паўстаньня 1862 году Горадня была сядзібай Кастуся Каліноўскага, які да пакліканьня яго на становішча дыктатара Беларусі й Літвы быў горадзенскім ваяводай.

Тут крысталізавалася яго сэпаратыстычная думка, тут адбываў ён нарады із сваімі прыхільнікамі і аднадумцамі, тут снаваліся пляны поўнага аддзяленьня паўстанчага руху ў Беларусі з-пад уплываў польскага Ураду й адраджэньня незалежнасьці Вялікага Князьства.

Дзякуючы безпасярэдняму кіраўніцтву паўстаньнем у Горадзеншчыне праз К. Каліноўскага, рух гэты прыняў тут больш выразны, чым у іншых землях, беларускі характар. Пашыраныя тут у вялікіх колькасьцях экзэмпляры «Мужыцкай Праўды» і іншых выданьняў у беларускай мове, узмацоўвалі ў шырокіх масах беларускага сялянства й дробнай шляхты сьведамасьць нацыянальнай адасобленасьці.

Гэта спрычынілася да таго, што распачаты Каліноўскім рух, пасьля таго як паўстаньне было здушана, не загінуў, а паўстанчыя традыцыі і ідэя беларускага сэпаратызму перахоўвалася тут яшчэ доўгія гады, аж пакуль не дакацілася сюды новая ажыўляючая хваля нацыянальна-асьведамляючай дзейнасьці Францішка Багушэвіча і Браніслава Эпімах-Шыпілы.

Багушэвіцкая «Беларуская Дудка» знайшла тут вялікі водгук. Прадмова да гэтай кніжкі ўзварушыла жывыя яшчэ традыцыі, разбудзіла дрэмлючую ў народзе нацыянальную сьведамасьць, вызваліла прыгнечаную веру ў будучыню.

І ня толькі «Дудка» і «Смык», а й друкаваныя творы Дуніна-Марцінкевіча і Шыпілаўскія выданьні распаўсюджваліся тут з вялікім посьпехам. Пашыраліся гэтак сама недрукаваныя творы Марцінкевіча, Багушэвіча і іншых нязнаных аўтараў. Іх вельмі ахвотна перапісвалі і чыталі па сялянскіх хатах і па меншых дварох, дзе, ня гледзячы на вялікія поступы палянізацыі, перахоўвалася яшчэ чулая любоў да роднага беларускага слова.

Усё гэта служыла спрыяючымі ўмовамі да хуткага разьвіцьця нацыянальна-адраджэнскага руху.

Аднак, першыя арганізацыйныя спробы паўсталі тут толькі на пачатку бягучага стагодзьдзя, а адраджэнскія ідэі занёс сюды адзін з гадунцоў праф. Шыпілы ксёндз а. Грынкевіч, які ў гэтым часе быў прафэктам у Горадзенскай клясычнай гімназіі й Гарадзкой Школе.

Каля 1908 году ксёндз Грынкевіч залажыў пры гімназіі нелегальны **Беларускі Вучнёўскі Гурток** па прыкладу Пецярбургскіх Шыпілаўскіх гурткоў. Першымі ўдзельнікамі арганізацыі была пераважна моладзь з-пад Новага Двара, скуль і сам быў родам а. Грынкевіч.

Гурток пачаў хутка разьвівацца і пашыраць сваю асьведамляючую дзейнасьць гэтак сама на моладзь іншых горадзенскіх школаў і да 1914 году вырас у моцную й лічную маладзёжную арганізацыю. З яе радоў выйшла шмат вартасных беларускіх нацыянальных дзеячоў. Яна сталася выхадной базай сучаснага адраджэнскага руху ў Горадзеншчыне, а яе закладчыку кс. Грынкевічу зусім слушна належыцца тытул першапачатніка гэтага руху.

Аднак дзейнасьць гуртка была вельмі абмежаванай. Нелегальныя ўмовы не далі яму магчымасьці шырока разгарнуць масавую асьведамляючую працу. Толькі **першая сусьветная вайна** вызваліла беларускае нацыянальнае жыцьцё ў Горадні ад падпольнае нелегальшчыны й вывела на шырокі сьвет. Гэтыя магчымасьці адчыніліся з прыходам немцаў, але ўмовы працы, нажаль, былі вельмі цяжкімі. Перадусім бракавала людзей. Расейцы, адступаючы, вывезьлі з сабой шмат беларускага жыхарства, перадусім інтэлігэнцыю. Частка сяброў вучнёўскага гуртка гэтак сама эвакуавалася.

Ня гледзячы на гэта, у 1916 годзе паўстае тут першая **Беларуская Пачатковая Школа,** якая знайшла сабе прытулак у старых мурох Барысаглебскага манастыра. Першыя пачаткі ня былі лёгкімі. Шмат трэба было перамагчы труднасьцяў, зьвязаных з арганізацыйным мамэнтам у ваенных абставінах.

Арганізатар і кіраўнік школы Аляксандар Грыкоўскі й яго найбліжэйшыя супрацоўнікі вучыцялі Станіслаў Качынскі й Вера Краўцэвічанка паклалі шмат ахвярнай працы, маладога запалу й энэргіі, каб школа паўстала, разьвілася й трывала за іх пачынам яшчэ доўгія гады.

Асабліва вялікія заслугі паклаў А. Грыкоўскі. Гэты малады ідэаліст працаваў, не пакладаючы рук, ён быў усюды, дзе таго вымагала дабро беларускай нацыянальнай справы, ён вынес на сваіх пляхоч увесь цяжар піянэрска-арганізацыйнага пачыну й злажыў сваё жыцьцё ў ахвяру Бацькаўшчыне. Малады арганізм ня вытрымаў непасільнай, саматужнай працы: ён захварэў на галёпавыя сухоты й памёр вясною 1919 году.

Беларускае грамадзтва Горадні з удзячнасьцю ацаніла яго ахвяру. Хаўтуры Грыкоўскага ператварыліся ў магутную нацыянальную маніфэстацыю. За труной, спавітай беларускім сьцягам, ішлі тысячныя натоўпы людзей, а над адкрытай магілай ўтварылася вялікае нацыянальнае веча.

З пачыну А. Грыкоўскага ў 1917 годзе паўстала ў Горадні першая легальная арганізацыя — **«Сувязь Культурна-Нацыянальнага Адраджэньня Беларусі»,** якая аб'ёднывала ўсе нацыянальна-творчыя й актыўныя сілы горадзенскага грамадзтва. Асабліва ўзмоцнілася гэтая арганізацыя ў 1918 годзе, калі пачалі вяртацца ў край рэпатрыянты, а сярод іх шмат сьведамых беларусаў. Абвешчаньне незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі ў сакавіку 1918 году прыняло тутэйшае грамадзтва з вялікім задаваленьнем, а вестка аб гэтым адбілася гулкім рэхам у самай глухой правінцыі.

На долю Сувязі выпала цяжкое заданьне бараніць беларускую нацыянальную справу ў Горадзеншчыне ў той адказны мамэнт, калі вырашаўся лёс гэтай зямлі.

У той час, калі польскі элемэнт у Горадні чуўся слабым і няпэўным, а Польскі Дэмакратычны Камітэт шукаў з беларусамі пагадненьня, расейцы, пераважна памешчыкі й бывшыя царскія ўраднікі, выяўлялі ажыўленую актыўнасьць. Яны ўтварылі ў Горадні па прыкладу расейскага земства «Русскую Губернскую Управу» і пачалі арганізаваць «русскую народность». На чале Управы сталі расейскія памешчыкі Е. Курлов і В. Боев.

Аднак «русская народность» была ўжо настолькі нацыянальна сьведамай, што іх захады аказаліся надарэмнымі. Тады яны задэкляраваліся «тоже белоруссами» і пад гэтым беларускім шыльдам пры помачы мала-сьведамых праваслаўных сьвяшчэнікаў склікалі ў Горадню восеньню 1918 году губэрнскі зьезд, на які трапіла шмат сьведамых беларусаў. Пад уплывам гэтых апошніх зьезд распусьціў «Русскую Управу» й выбраў з свайго складу **«Белорусскую Губернскую Управу»,** у склад якой апрача «тоже белоруссов» увайшло некалькі «шчырых» беларусаў, між імі Сымон Якавюк і Уладзімер Земкевіч.

Урад Сувязі Культурна-Нацыянальнага Адраджэньня Беларусі пастанавіў весьці самую рашучую барацьбу з расейцамі й «тоже белоруссами», паскольку яны хацелі рэпрэзэнтаваць інтарэсы беларускага грамадзтва Горадзеншчыны, а іх дзейнасьць шкодзіла нацыянальнай справе.

У склад Ураду Сувязі ў той час уваходзілі: Аляксандар Грыкоўскі, як старшыня, Янка Натусэвіч, Уладзімер Курбскі (Кузьняцоў), Рыгор Злоцкі, Лука Дзекуць-Малей, Андрэй Якубецкі і Станіслаў Качынскі.

Урад Сувязі пастанавіў перадусім паклікаць да жыцьця беларускую палітычна-грамадзкую ўстанову, абапёртую на падставах шырокага народнага прадстаўніцтва і ёй даручыць абарону беларускае справы ў Горадзеншчыне.

Трэба адзначыць, што ў той час уся Беларусь, апрача заходняй Горадзеншчыны, была ўжо акупована бальшавікамі, а палякі стаялі пад Беластокам у Лапах. Такім чынам Горадня сталася апошнім бастыёнам беларускасьці. Аднак ад пачатковага пляну скліканьня зьезду з цэлай Горадзеншчыны прыйшлося адмовіцца з прычыны матарыяльных перашкодаў і недахопу часу, а абмежавацца павятовым зьездам, які быў скліканы ў Горадні ўвосень 1918 году.

На зьезьдзе, апрача прадстаўнікоў Горадзенскага павету былі дэлегаты з Беластоцкага, Сакольскага й Ваўкавыскага паветаў, а гэтак сама прадстаўнікі беларускае эміграцыі з акупаваных бальшавікамі абшараў і, як паважаныя госьці, дзяржаўныя мужы Беларускае Народнае Рэспублікі, на чале з Пятром Крычэўскім, старшынёй Рады Б.Н.Р. й Лявонам Зайцам, дзяржаўным пісарам Б.Н.Р.

Зьезд аднадушна стануў на грунце беларускае незалежнасьці й, выбраўшы сваім выканаўчым ворганам Беларускую Павятовую Сялянскую Раду, пакінуў ёй наказ бараніць адраджэнскую й незалежніцкую справу ўсялякімі сродкамі, з якога-б боку не пагражала небясьпека.

Ул. КРЫНСКІ.

(Працяг будзе).

ЗАХОПЛЕНЫ Ў ПАЛОН.

Адзін з астаўшыхся ў жывых з экіпажу пяці брытанскіх танкаў, якія былі адначасова зьбіты.

48 дзён у ваблічча сьмерці

Экіпаж аднаго нарвэжскага параходу, які знаходзіўся ў англійскай службе і быў затоплены ў Атлянтыцкім акіяне, 48 дзён плаваў па акіяне на плыце.

лады беларускі кампазытар Аўгень Евец, які даў цэлы рад цікавых аранжамэнтаў для мяшанага і асабліва школьнага хору. У часе найбольшага ўздыму культурнага жыцьця працаваў многа над песьняй, як дырыгэнт і кампазытар, А. Валынчык. Распрацоўку беларускай песьні вядзе ў Беластоку здольны дырыгент К. Кіслы.

Уся праца ў галіне беларускае музыкі да верасьня 1939 г. канцэнтравалася ў Вільні навокал хору Р. Шырмы пры Беларускім Студэнцкім Саюзе. Тут адбывалася сабіраньне народных мэлёдый (болей тысячы); адсюль ідуць ніці, якія лучаць з беларускай песьняй вялікіх прадстаўнікоў музычнае культуры.

Дзеля таго, каб выйсьці ў шырокі сьвет і заняць належнае месца ў сям'і культурных народаў, мала мець багатую народную творчасьць. Трэба, каб з гэтае народнае асновы вырасталі вартасьці агульна-людзкага значэньня. Трэба, каб і наш народ споўніў сваю культурную місыю ў гісторыі чалавецтва. Нашы суседзі, аб якіх была мова на пачатку, сваю народную аснову выкарысталі поўнасьцю, дзеля гэтага сучасная музычная культура іх праходзіць стадыі ўсякіх модэрнізацый, а часта беднасьць ідэі проста прыкрываецца музычным спортам.

Высокія прадстаўнікі музычнай культуры падыходзяць да працы над народнай творчасьцю з гледзішча агульна-людзкага: іх цікавіць не палітычная тэндэнцыя, што існуе ў даны мамэнт, а такая адвечная краса, якая заложана ў душу народу.

На заканчэньне — яшчэ адна ўвага.

Недастаткова распрацаваць, гарманізаваць і наагул удасканальваць нашу народную песьню, але трэба знайсьці магчымасьць паказаць яе, даць пачуць усяму сьвету.

Ёсьць у Якуба Коласа апавяданьне «Дудар», у каторым музыка-беларус апавядае сваім «старшым братом» казку:

— Пасадзіў пан дудара ў глыбокім склепе за каменныя сьцены. Кажа яму пан: «Грай мне на дудцы, каб я чуў твае песьні, тады я пазволю табе сьпяваць людзям песьні, дарую права расказаць сьвету пра думкі твае». Праз каменныя сьцены ня выбілася песьня дудара і ніхто яго не пачуў. «Ты павінен маўчаць — кажа пан дудару, — бо песьня твая нічога не сказала маяму сэрцу. Няхай астаюцца ў табе твае думкі і песьні. І дудара з таго часу слухала пустое поле, балота і лес... У такім якраз палажэньні апынуўся Беларускі народ. Творачы вялікае музыкальнае багацьце ў песьнях сваіх, ён пяяў іх толькі для сябе самога, і ніхто больш пачуць іх ня мог, бо «старшыя браты» адгарадзілі яго высокімі мурамі ад усяго сьвету. Але вось на нашых вачох пачынаюць вырастаць з народу нашага мастакі, якія сваім талентам і працай у галіне пашырэньня беларускае песьні прабіваюць гэтыя муры. Дагэтуль людзі чулі беларускую песьню адно толькі няўмела пяяную нявырабленымі галасамі вяскоўцаў, але і тады яна характвом сваім задзіўляла слухачоў. Цяпер яе, у мастацкай апрацоўцы выдатных кампазытараў, пяюць публічна артысты, сьпеў каторых сам па сабе ёсьць характво, а ў злучэньні з характвом песьні папросту чаруе кожнага, хто толькі здольны адчуваць красу наагул. Выступленьні ведамага ўжо кожнаму сьведамаму беларусу слаўнага сьпевака нашага Забэйды-Суміцкага, найвыдатнейшага мастака, каторы ў канцэртных салях гэтак хораша выпаўняе беларускія народныя песьні, раскрылі перад усім культурным сьветам музыкальнае багацьце беларускага народу. Такую-ж ролю выпаўняюць бларускія хоры.

Маемо вялікія культурныя здабыткі, якія вырасьлі з нашых народных крыніц, але мусімо прылажыць яшчэ шмат працы, каб належна разбудаваць і замацаваць магутны фундамэнт дзеля далейшага культурнага росту.

З беларускіх эстрадаў і сцэнаў льлецца цяпер беларуская прыгожая песьня. Хоры паўстаюць у Беларусі ў мястэчках і вёсках. Песьня наша ўжо вызвалілася з-пад няпрошанай апекі нашых суседзяў з захаду й усходу. Гэта ўжо «песьня вольных людзей».

Забыты народ Эўропы

Ніжэй мы друкуем у перакладзе артыкул Г. Бэнгтссона, зьмешчаны ў №237 «Прускае Газэты». Артыкул сьведчыць аб зразуменьні аўтарам справы беларускага адраджэньня й сымпатыях да беларускага народу. Лічым, што артыкул гэты з зацікаўленьнем і пачуцьцём прыемнасьці прачытае кожны беларус.

У 19 сталецьці закончыўся працэс паўставаньня эўрапэйскіх нацыяў. Але беларускі народ, як і народ Украіны, адстаў ад гэтага працэсу, бо ў мінулых стагодзьдзях ён жыў у няспрыяючых умовах, а іменна — у няволі, якая выражалася ня толькі ў постаці чужацкай адміністрацыі, але нясла з сабой і асыміляцыю. Беларусы ўваходзілі ў розным часе, або адначасова ў склад літоўскае, польскае ці расейскае дзяржаваў. Паняцьце нацыі не выраблялася асьветай і таму часта на вёсцы на пытаньне аб нацыянальнай прыналежнасьці атрымоўваўся адказ: «я каталік», калі той, ці іншы беларус належаў да рэлігі, зьвязанай з польшчынай, а паняцьце «праваслаўнага» цесна вязалася з паняцьцем «рускага». Першая спроба стварыць беларускую дзяржаву была зроблена, калі ў 1918 годзе Менск быў заняты нямецкімі войскамі. Мірны дагавор у Рызе разрэзаў, аднак, жывое цела Беларусі на расейскую й крыху меншую польскую часьці. Беларуская савецкая рэспубліка была патрактована ў духу поглядаў пецярбургскіх акадэмікаў з царскіх часоў, якія цьвердзілі, што, маўляў, беларускай мовы наагул няма!.. Беларуская мова зводзілася да вясковай гутаркі, бо літаратурная мова была ў заняпадзе. А тымчасам розьніца паміж беларускай і расейскай ці польскай мовамі такая самая, як, скажам, паміж гальляндзкай і нямецкай.

Сягоньня 9 да 10 мільёнаў беларусаў у Гэнэральным Камісарыяце Беларусі ўпяршыню ахоплена аднолітай адміністрацыяй і твораць адну цэласьць. Гэнэральны Камісарыят мае ня толькі адміністрацыйныя заданьні, але служыць для таго, каб, як сказаў гэнэральны камісар гаўляйтар Кубэ, **даць Беларускаму Народу Бацькаўшчыну.** Таму разьвіцьцё народнага жыцьця зьяўляецца адным з найвыдатнейшых заданьняў на будучыню.. Беларусы атрымалі магчымасьць адбіць, так сказаць, 19-ае сталецьце і пазбавіцца няволі чужынцаў на карысьць свайго нацыянальнага разьвіцьця. **Дарога, на якую ўзыйшоў Беларускі Народ, павінна яго ўвясьці ў сям'ю эўрапэйскіх народаў і дзяржаваў.** Таму адбываецца пераход з кірыліцы на лацінскі шрыфт, які ўжываюць усе заходня-эўрапэйскія народы, таму ў хуткім тэмпе творыцца беларуская прэса, закладаюцца школы й разьвіваецца нацыянальная літаратура. Музыка й тэатр атрымоўваюць заданьне ня толькі служыць мастацтву, але выражаць і падымаць духовае жыцьцё адраджаючагася народу.

Дасюль быт беларускага народу зводзіўся пераважна да сялянскай страхі, бо мяшчанства складалася або з наплывовага элемэнту і жыдоў, або было ў значнай меры апалячана ці зрусыфікавана. Сягоньня беларускія гарады, як Менск, Баранавічы, Бабруйск, Магілёў і Віцебск моцна зьнішчаны. У Менску, сталіцы Гэнэральнага Камісарыяту, ёсьць да 80 працэнтаў зьнішчаных дамоў. У меру ўзьнікненьня й адбудовы гарадоў, пануючым у іх будзе гарадзкі, беларускі элемэнт, хоць беларусы былі й зьяўляюцца сялянскім народам. Каб пазнаць беларускі народ, трэба перадусім пазнаць сялянскае жыцьцё.

Калі ў Нямеччыне дзьве трэціх насельніцтва жыве ў гарадох, то на ўсходзе якраз дзьве трэціх — гэта сялянскае насельніцтва. Калі на Украіне мы маем 64 працэнты земляробскага насельніцтва, то гэты працэнт у Остляндзе даходзіць да 72. Пры гэтым у Гэнэральным Камісарыяце Беларусі колькасьць земляробскага насельніцтва дасягае 90 працэнтаў. Беларусь займае па свайму сельска-гаспадарчаму характару першае мейсца ў Остляндзе. Тут знаходзіцца ўласьціва толькі сельска-гаспадарчая паасобная прамысловасьць, да таго сюды можна ўлічыць найвялікшую на ўсходзе фабрыку шчотак у Менску, якая таксама зьвязана з жывёлагадоўляй. Ня меншае мейсца займаюць і скураныя фабрыкі. Энэргійная гаспадарка мае вялікія пэрспэктывы перад сабой з увагі на вялізныя запасы торфу. Натуральныя багацьці, аб існаваньні якіх геолёгі маюць пэўныя дадзеныя, могуць мець таксама значныя магчымасьці распрацоўкі. Рашаючыя ўсё-ж для гаспадаркі Беларусі зьяўляюцца сельска-гаспадарчыя заданьні.

Ужо праведзеныя або рэалізаваныя аграрныя рэформы закранаюць жыцьцё амаль кожнага грамадзяніна Беларускага Народу. Новаўвядзеньні датычаць наперш землеўладаньня, а з гэтым самым і формаў прадукцыі, а надругое агратэхнікі. Калектывізацыя Сталіна азначае ў практыцы адабраньне зямлі ў усяго народу для мэтаў дзяржаўнае бюракрацыі, якая ўсьцяж павялічвалася ў новаўладжаных адміністрацыйных урадах у Менску. Як усюды на ўсходзе, дзе існуе нямецкая цывільная управа, і ў Беларусі калгасы скасаваны. Калі, аднак, на Украіне скасаваньне калгасаў адбываецца праз супольную гаспадарку, а тады праз сельска-гаспадарчыя таварыствы, то ў Беларусі з 1.400 калгасаў ўтворана 123.000 сялянскіх гаспадарак, а абрабленьне іх перададзена паасобным сялянскім упаўнаважаным. Жывы і мёртвы інвэнтар калгасаў, выключаючы трактарныя станцыі, зьвернуты сялянскім упаўнаважаным. Гэты грунтоўны пераварот, які ўжо закончыўся ў канцы мая 1942 г., пабудзіў беларускае сялянства, якое ўжо чуецца вызваленым з безнадзейнае няволі, да паходу ў сьветлую будучыню.

Зямельная рэформа, якая перадусім закранула сялян, была-б незакончанай, калі-б двор і поле асталіся ў дасюлешнім стане. Савецкая аграрная палітыка зусім ня дбала аб тым, каб палепшыць жыцьцё агалочанага селяніна, павышаючы ўраджайнасьць зусім абяднеўшага краю. Статыстыка сярэдніх ураджаяў з гэктару дае нам ясны абраз гэтага:

	збожжа у падвойных	бульба цэнтнарах
Нямеччына	18 ц.	176 ц.
Латвія	12,7 ц.	133 ц.
Эстонія	11,6 ц.	129 ц.
Беларусь	8,3 ц.	112 ц.

Малочнасьць аднае каровы ў сярэднім на год:

Нямеччына	2.500 кгр.
Латвія	1.950 кгр.
Эстонія	1.800 кгр.
Літва	1.300 кгр.
Беларусь	900 кгр.

Улічваючы ўсе няспрыяючыя фактары, як адданеньне ад рынкаў збыту, клімат і ўраджайнасьць зямлі, можна пры ўвядзеньні нямецкіх мэтадаў угнаеньня і інтэнсыфікацыі абробкі зямлі дабіцца хуткага павышэньня ўраджайнасьці, нават, як лічаць у Менску, павысіць яе ўдвая. Беларусь, якая сягоньня выжывае 40 жыхароў на адным квадратным кілямэтры, павінна развівацца ў край з вялікай сельска-гаспадарчай надвыжкай. Ужо ў бягучым сельска-гаспадарчым годзе палявыя работы праведзены амаль без усялякіх агранічэньняў, а для войска здаюцца значныя пастаўкі.

Гэта не якая-небудзь бязьлітасная работа, ад самага пачатку праложана ясная й выразная дарога. Вайна, бязумоўна, стаіць на перашкодзе належнаму развіцьцю жывёлагадоўлі, але ўжо сягоньня ясна, што адным з найважнейшых гаспадарчых заданьняў Беларусі ў будучыні павінна быць выдатнае разьвіцьцё **жывёлагадоўлі.** За гэта гаворыць шмат прычын, бо Беларусь пасьля зьнясеньня калгасаў мусіла разьвівацца ў хуткім тэмпе. Бышыя саўхозы, якія зьяўляюцца вялікімі дзяржаўнымі маёнткамі, у будучыні будуць адыгрываць ролю сельска-гаспадарчых базаў, як асяродкі культывізацыі сельскае гаспадаркі. З іх будзе пашырацца ў краі пераважаючая нямецкая аграрная тэхніка.

Беларусоў сягоньня можна назваць найбольш невядомым народам Эўропы. Гэтае няведаньне ў пэўнай меры існуе таму, што дасюль ня было літаратуры, якая-б інфармавала аб беларусах. Натуралістычны раман, які гэтак прыслужыўся скандынавам, тут мог-бы шмат зрабіць. Характарыстыка гісторыі беларускага народу зьмяшчаецца ў слове: **белы, што азначае чысты** і сьведчыць аб тым, што мы маем перад сабой тых беларусаў, якія асталіся вольнымі ад татарскага панаваньня й захавалі чыстую кроў. Татарская навала шалела на поўдзень ад Прыпяцкіх балотаў, сярод якіх навука якраз знаходзіць калыску славянства. У беларусах мы бачым якраз чысты тып сьветлавалосага славяніна. Расавая гісторыя беларусаў сьведчыць аб чыстаце народнага характару.

Калі адзін нямецкі паэт кажа, што беднасьць паўстае з гаспадарчых немагчымасьцяў, то ня менш уплывае ў даным выпадку славянскае: «э—нічога!», з якога паходзіць зьняверанне й занядбаньне, выклікаючае славянскую нядолю. Існуючы ў такіх жыцьцёвых варунках, у якіх паўстала польская гаспадарка й жыдоўскі бруд, беларусы ўсё-ж выяўляюць зусім іншае становішча да асноўных пытаньняў цывілізацыі. Яны не паддаліся дэмаралізацыі ані ў выніку беднасьці, ані дзякуючы бяздушнаму рэжыму. Калі ў іх нават нестае фабрычнае вопраткі, то ўсё-ж іх адзежа заўсёды ўтрымана ў чысьціні, а хусткі беларускіх сялянак заўсёды беласьнежна белыя. Жывіна й хатнія рэчы заўсёды ў чыстым стане. Сяляне ўтрымліваюць лазьні зусім таксама, як гэта мы бачым у Фінляндыі. Ня гледзячы на дазволеную бальшавікамі свабоду каханьня й распушчанасьць, беларускае сялянства захавала чысьціню абычаяў і мараль. Мы прыводзім гэтыя паасобныя рысы, як доказ таго, што ў Беларусі, ня гледзячы на галечу й зманлівае занядбаньне, існуе моцная воля да самабытнасьці, якая, здаецца, толькі чакае таго мамэнту, каб выліцца ў магутны культурны рух. Нам давялося чуць ад аднаго нямецкага сельска-гаспадарчага кіраўніка аб тым, як аднойчы ў часе яго ўрадовага абыходу зьвярнуўся стары чалавек, які ўжо некалькі дзён мардаваўся над кавалкам жалеза. На пытаньне, нашто ён так мучыцца, ён з свайго боку спытаўся: «Паночку, ці гэтае жалеза Тваё? Я за яго ахвотна заплачу. Я цяпер атрымаў зямлю і мне патрэбны воз. Жалеза гэтае будзе восьсю да возу, таму я й начаў з яго работу!». І сапраўды, здаецца, што пры ацэнцы гэтага краю й людзей можна згануць словы, якія калісь Бісмарк запісаў на адной паштовай станцыі за Дзьвінскам у часе сваёй падарожжы: «Просты чалавек мне наагул падабаецца тут ужо на першы пагляд».

Балтыцкія гэнэральныя акругі Остляндзу маюць 2 да 3½ мільёнаў жыхароў. У Камісарыяце Беларусі ўтрая большая колькасьць жыхароў. Ужо адно гэта сьведчыць аб асаблівай важнасьці гэтага адміністрацыйнага абшару. Нядаўна было дадзена права гэнэральнаму камісару, паводле якога ён можа дастасоўваць да пажаданай ступені ўсе асноўныя лініі да асаблівых умоваў свайго абшару. Беларусь займае яшчэ й таму асобнае становішча, што яна доўгі час належыла да Савецкага Саюзу. Схэму адміністрацыі паўночных акругаў тут нельга была застасаваць. Калі аднак ужо быў уведзены камунальны й гаспадарчы самаўрад з абавязваючай сілай у воласьцях пры падзеле зямлі, то аказалася мэтазгоднай дзяржаўная адміністрацыя пад кіраўніцтвам Нямеччыны. Але ўсьцяж і ўсьцяж нямецкая ўлада і адміністрацыйныя ўрады паклікаюць да супрацоўніцтва беларусаў. Гэтак гэнэральны камісар Кубэ вызначыў старшыню Беларускае Народнае Самапомачы беларускім дарадцай у сваім штабе, а таксама як рэфэранта ў народных справах у аддзел палітыкі. На ніжэйшых становішчах робіцца тое-ж самае. Нямецкія ўрадоўцы выказваюцца з задаваленьнем аб волі насельніцтва да супрацоўніцтва. Таксама як і на Украіне, у Беларусі, бышай доўгі час пад савецкім панаваньнем, створана паліцыя, якая мае заданьне ахоўваць спакой і парадак. Беларускі паліцыянт, у чорнай уніформе з шэрымі нашыўкамі, стаіць з аружжам на варце. Ён ведае, што ён бароніць: свой народ на ўласнай зямлі!

Г. БЭНГТССОН.

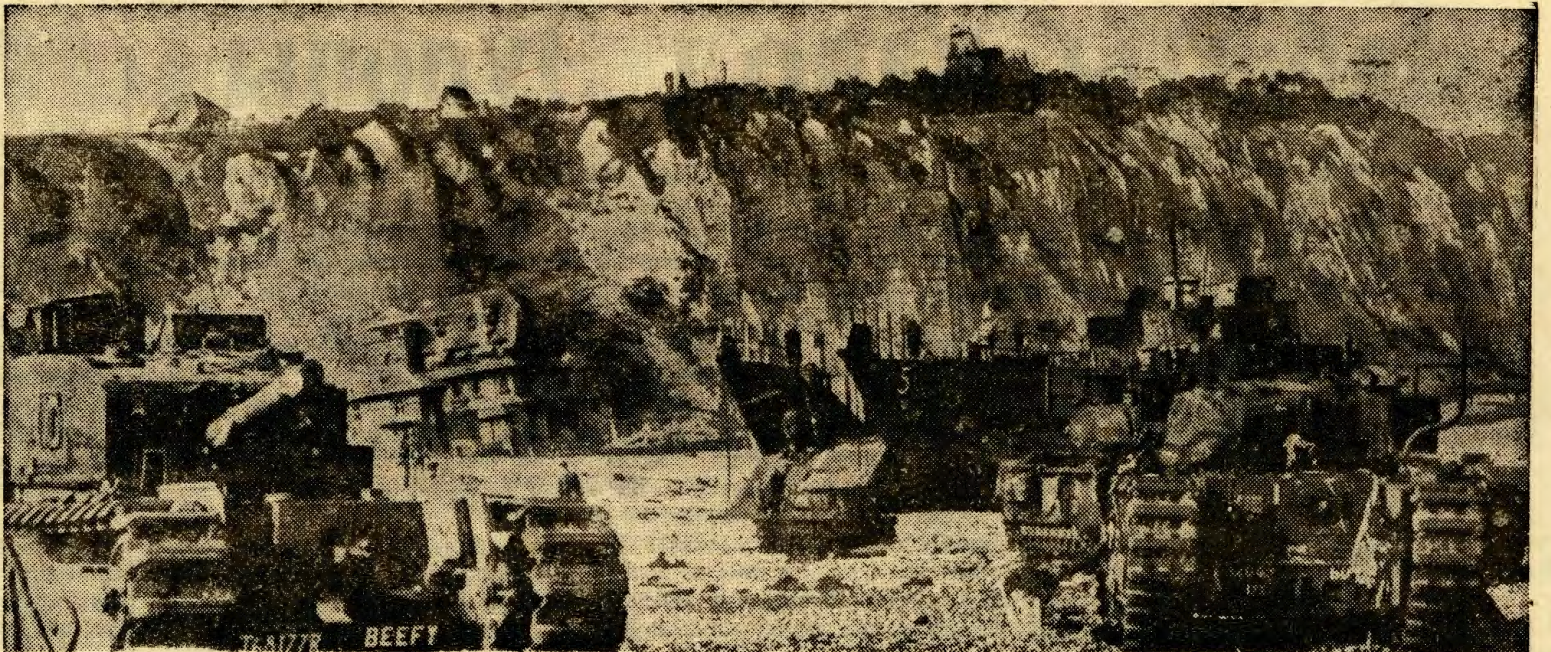
Драма на Каўказе

Праз Маскоўскае радыё кінуты кліч, каб зараз-жа стрымаць нямецкі наступ на Каўказе і ўхіліць небясьпеку Сталінграду. Поўдню Савецкага Саюзу пагражае небясьпека, што ён можа быць адрэзаны ад цэнтральна-расейскага абшару. Тады вядзеньне вайны будзе вельмі скамплікавана — гэтак гаворыцца далей з Масквы. Усё гэта трэба лічыць, як асьцярожнае сьцьверджаньне пагражаючага палажэньня, у якім апынуўся Савецкі Саюз. Крэмль дрыжыць ад страху перад стратай нафтовых раёнаў. Сталін думае загадамі стрымаць няўхільны ход падзеяў. Ён ужо шмат загадаў пісаў, але надарма. У Лёндане й Вашынгтоне пануюць тыя самыя погляды й перапалох, як-бы стварыць другі фронт, каб нейкім чынам адцягнуць саветаў. Страх апанаваў англійска-амэрыканскі сьвет і трасе ім, як у ліхаманцы. Бо-ж якраз у тым мамэнце, калі плютакраты спадзяваліся неяк натужыць сілы, іх спатыкаюць на ўсіх фронтах адны няўдачы. Іран і Ірак, у якіх пануе страшэнны ўціск, ізноў сталіся ваенным абшарам. Гэта выклікана ня столькі па прычыне разрухаў прыгнечанага насельніцтва, сколькі палажэньнем на Каўказе й адыходам савецкіх войскаў з Ірану. Англійцы змушаны ізноў павялічыць там свае войскі. А гэтых войскаў няма, бо яны патрэбны для ўзмацненьня абароны ў Індыі і на Эгіпецкім фронце.

Дзеяньне брытанскае ваеннае машыны залежыць ад далейшага ходу «драмы на Каўказе» — гэтак думаюць амэрыканцы, як паведамляе па тэлеграфу Нью-Йоркскі прадстаўнік «УА».

Амэрыканцы, трэба сказаць, добрыя гледачы, але англійцы — дрэнныя артысты, калі яны хочуць апанаваць заблытаную сытуацыю, робячы мацнейшы націск на Тэгэран, Багдад і Каір. Арышт прынца Абдул Гаміда выклікаў у Эгіпце глыбокае абурэньне. У Эгіпце хваля за хваляй праходзяць новыя арышты.

Англія імкнецца зьмяніць сытуацыю на Блізкім і Сярэднім Усходзе, ужываючы тэрор і гвалт, бо ўжо запозна прадпрыймаць што-небудзь іншае. Пастановы, вынесеныя індусамі ў Бамбэі, былі для англійцаў добрай навукай. Але сягоньня ўжо справа выглядае інакш. Англійскі тэрор выклікае ўжо ня толькі страх і паддаласьць, але і супор. Пажар, ахапіўшы Індыю, не пагашаны. Новыя арышты, новыя паўстаньні, новыя растрэлы — гэта штодзённае зьявішча ў Індыі. Паварот Лёндану да «палітыкі кнута», калі драма на Каўказе зьбліжаецца к канцу, зьяўляецца толькі доказам бязсільнасьці Англіі. Ужо позна . . .

ТАК ВЫГЛЯДАЕ УЗЬБЯРЭЖЖА КАЛЯ ДІЕПП.

Гэты абраз прадстаўляе характарыстычнае скалістае ўзьбярэжжа каля Дііеп. Перад узьбярэжжам знаходзіцца брытанскі дэсантны карабель з выладаванымі танкамі, якія былі разьбіты нямецкай прыбярэжнай абаронай, перш, чым яны змаглі заехаць на бераг.

ПК. — Здымка: Ваенны справаздаўца Шайдэр —Бэмб (Ш)

Кара сьмерці для чатырох ваенных праступнікаў

Перад Надзвычайным Судом у Шарфэнвізэ (Остралэнка) разглядалася справа большае групы палякоў, абвінавачаных у праступленьні адносна ваенпае гаспадаркі. Гэта былі **Жэбровскі Браніслаў, Горовскі** Вітольд, **Цярковскі** Болеслаў, **Гадомскі** Ян, **Хэльховскі** Тадэуш і **Голота.** Усе абвінавачаныя ад пачатку году вялі недазволены ўбой жывёлы. Іх праступак быў тым больш цяжкі, што яны ведалі, з якой суровасьцю караюцца падобнага роду праступкі супроць ваеннае гаспадаркі.

Абвінавачаныя спрытна падзялілі паміж сабой работу. Жэбровскі, Горовскі і Цярковскі патаемна забівалі жывёлу і па спэкуляцыйным цэнам прадавалі ў далейшую продаж Гадомскаму. Тымчасам Хэльховскі і Голота гэтым «рэзьнікам» дастаўлялі сьвіньні для тайнага ўбою. У часе судовага працэсу была даказана аднавначна віна ўсіх засеўшых на лаву абвінавачаных.

Надзвычайны Суд засудзіў на кару сьмерці **Жэбровснага, Горовснага, Цярковснага і Гадомснага.** Абвінавачаны **Голота** атрымаў пяць гадоў карнага лягеру з загострапым рэжымам.

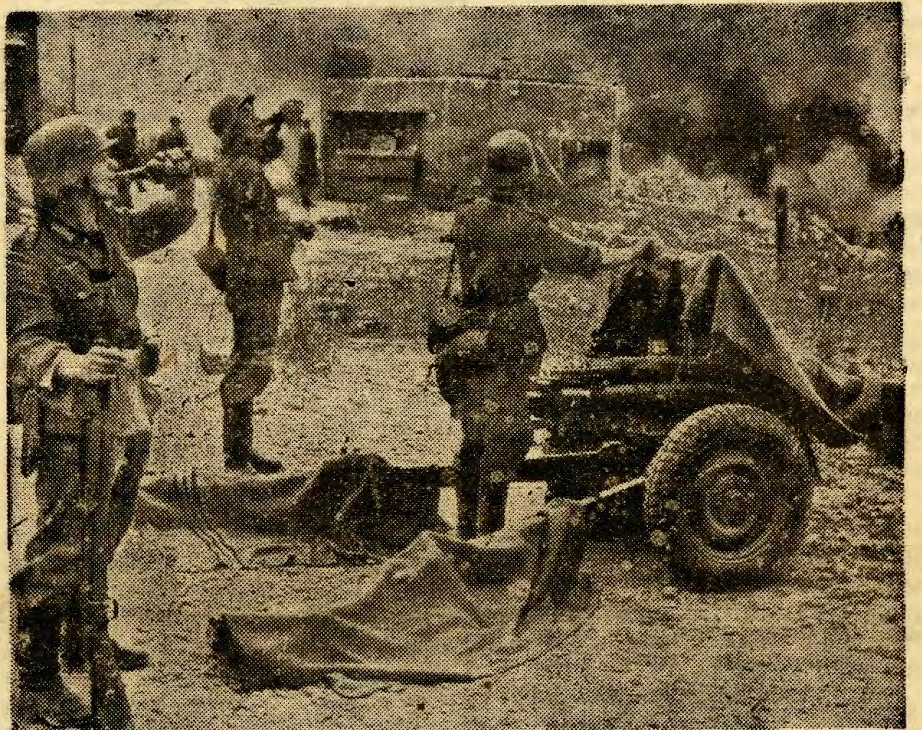
Плян эвакуацыі ў ЗША

Урад цывільнае абароны ў ЗША падаў да ведама плян эвакуацыі, абвязваючы ўсю тэрыторыю Злучаных Штатаў. Гэты плян прадугледжвае «на выпадак атакі» эвакуацыю цывільнага насельніцтва з абшараў, у якіх знаходзяцца фабрычныя прадпрыемствы або ўладжаньні берагавой абароны. Пасьля апавяшчэньня гэтага пляну амэрыканская прэса й радыё пачалі ажыўленую агітацыю за актыўнейшыя ваенныя высілкі.

Новая марская бітва каля Саламонаўскіх вастравоў

Ваенна-марское міністэрства ў Вашынгтоне паведамляе, што каля Саламонаўскіх вастравоў завязалася новая марская й паветраная бітва. У афіцыяльным камунікаце гаворыцца, што амэрыканскія марскія й паветраныя сілы змушаны былі ўвайсьці ў гэтую вялікую бітву. Моцныя японскія ваенна-марскія сілы зьбліліся з паўночнага ўсходу да групы Саламонаўскіх вастравоў, распаложаных на паўдзённы-ўсход. Для абароны быццам ужыты амэрыканскія лётаючыя крэпасьці й самалёты амэрыканскіх караблёў. Японцы кінуліся ў страшэнную атаку на амэрыканскія пазыцыі вострава Гуадальканаль. Ваенныя дзеяньні прадаўжаюцца.

ТАК БЫЛО КАЛЯ ДІЕПП.

Пасьля цяжкога бою жаўнеры з прыемнасьцю прахаладжваюцца халодным напіткам. Пазадзі за здымку відаць яшчэ палячыся варожы транспартны карабель.

ПК.— Здымка: Ваенны справаздаўца КОЛЬ (Ш)

Дзядзька караля Фарука ў турме

У часе апошніх арыштаў, якія хваляй прайшлі ў Эгіпце, разам з іншымі выдатнымі палітычнымі асабістасьцямі пасаджаны ў турму дзядзька караля Фарука, Саббры Паша.

Паветраная трывога ў Нью Йорку

Як паведамляе агенцтва Рэйтэр, у Нью-Йорку нядаўна ўначы была абвешчана паветраная трывога. Гэта ўжо другая паветраная трывога ад уваходу Злучаных Штатаў у вайну.

Гутаркі дзядзькі Анупрэя

Вось, людцы мае, якіх часоў мы дачакаліся, га? Я ўвесь век пражыў, а цяпер дык і паміраць не хочацца. Хоць вайна ўжо парадкам дакучыла мне, але надта-ж цікава, надта-цікава жыць цяпер. Гэта-ж, падумайце, усё проста так выходзіць, як у біблії напісана. І гэтым бальшавікам-антыхрыстам канец прыходзіць.

Але прабачайце мне старому, што я так адразу пачаў, не пазнаёміўшыся нават з Вамі. Але духу набралася многа, дык і задумаў напісаць у газэту. А я—што-ж я? Такі самы, як і Вы, беларус, і жыцьцё маё такое, як і ваша гарапашнае. Жыву я, бачыце, у Давыдаўцах. Як хто праяжджаць будзе, дык абавязкава да мяне ў госьці (знойдзецца чым пачаставаць!) Я не такі ўжо стары, як можа каму здаецца — усяго восемдзесят шэсьць гадкоў. А бацька мой сто сем гадоў жыў. А дзед дык яшчэ больш. Памятаю я двух цароў ды шэсьць войнаў. Шмат чаго набачыцца ды пачуць давялося. Я і сам у японска-расейскай вайне ваяваў, ды якая тады вайна была — сьмех адзін. Цяпер — дык сапраўды вайна. Тады «шапкамі» валялі. Толькі я Вам скажу, што і цяпер некаторыя дурні хочуць «шапкамі» ваяваць, але нічога ня выходзіць. Вось у Францыі хацелі англійцы прабаваць шапкамі пакідацца, то іх як кінула, што яны й сьвету гэтага ня ўбачылі. І што казаць — хто-то наваюе чужымі рукамі, дый за што гэтая поганьн ваяваць хоча! Сядзіць там Чэрчыль пузаты, дый усё кулакамі размахвае. Дурны-ж ён, дурны. Ды з кім ён зьвязаўся? З гэтым нячыстым духам—Сталінам. А я, як даведаўся, што Гітлер ужо тры гады на фронце з салдатамі сваімі, дык, паверце, далібог, мне сьлёзы старому ў вачох закруціліся і падумаў я: вось— гэта то праўдзівы чалавек, народ яго напэўна пераможа, бо няма на сьвеце большай сілы, як любоў свайго народу. Хай там Чэрчыль ды камісары жыдоўскія размахваюць кулакамі — ім усё роўна ўжо канец. Гэтыя камісары і ў нас махалі рукамі. Дабрадзеі такія знайшліся, чужую зямлю дзяліць прыйшлі, каб ім дабра ня было. А колькі яны бяды нашым людзям прынясьлі, каб іх немач. Калхозы ўводзіць пачалі. Мы, казалі, усё маем— А самі, як галодныя сабакі, на нашае дабро накінуліся. І пакараў іх Бог справядліва!

Мне, старому, неяк дзіўна нават пра ўсё гэта гаварыць! Але яшчэ й у нас ёсьць такія дурныя галовы, што ўсякім чуткам вераць. А памойму справа простая — жыць трэба ды дзякаваць Богу, што гэтак усё сталася. Бо інакш дык можа ўжо й нашых костачак ня было-б.

Надоечы мне ўнук Міхась расказваў, што немцы ўжо на Каўказе ды на самую высокую гару ўзабраліся. А Міхась мой, хлопец дасужы — ён газэты чытае. Я Вам прызнаюся, што й ліст ён гэты піша: я, значыцца гавару яму, а ён, жэўжык, спрытна гэтак літары выводзіць.

Дык вось, мае даражэнькія, на гэты раз хопіць, пэўне. Цяпер мы будзем з Вамі знаёмыя. Я Вам час ад часу многа цікавых рэчаў раскажу, а цяпер пайду пчол паглядзець — раіцца задумалі, а цяпер ужо запозна.

Ага! Учора Пятрусь Мікалайкаў гаварыў, што нейкі Корпус Беларускі проціў бандытаў творыць — як я аб усім, як належыцца, даведаюся, дык напішу Вам. Мне Міхась скажа — пэўне-ж, у газэтах пісаць мусілі. А цяпер бывайце. Не забывайцеся, як праз Давыдаўцы праяжджаць будзеце — дык да мяне на мядок! Абавязкава!

Ваш дзед Анупрэй.

Англія без памаранчаў

У выніку нястачы караблёў Англія знаходзіцца без памаранчаў. Дзеля гэтага думаюць прывезьці памаранчавыя карамэлькі з Паўдзённай Афрыкі, што заспакоіць толькі вельмі нязначную частку запатрабаваньня памаранчаў. Няма караблёў — няма і памаранчаў.

Herausgeber und Druck: Sturmverlag G.m.b.H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437.